

He saapuivat Suomeen

TEKSTIT: SPIRIT-HANKE

KUUNTUS: SAKKE VRIOLA

TURVAPAIKANHAKIJAT - KHOSRON PERHE

Turvapaikanhakija on henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikkahakemus tehdään heti maahan tultaessa tai mahdollisimman pian maahantulon jälkeen.

Khosro on lähtöisin Afganistanista. Hänen perheeseensä kuuluvat vaimo Maryam, 7- ja 8-vuotaat tyttäret Roya ja Shirin sekä Khosron naimaton sisko. Khosro itse on 28-vuotias.

Khosron vanhemmat kuolivat hänen ollessa nuori. Khosro on elättänyt siitä saakka myös siskoaan. Toimeentulo on ollut todella tiukoilla: Khosro on tehnyt monenlaisia töitä ja yrittänyt edetä elämässään. Päästyään töihin autokorjaamolle, Khosro vaurastui jonkin verran. Vaurastuminen herätti myös kateutta. Perhe alkoi kohdata yhä enemmän vainoa, myös fyysistä väkivaltaa, ja lopulta syntyi päätös lähteä Afganistanista.

Kukaan Khosron perheestä ei ole aiemmin ollut ulkomailla – pakomatka lähdettiin tietämättä onko Eurooppa yksi maa vai useampia maita. Perhe pakkasi vähät tavaransa autoon, jolla matka taittui Iranin rajalle. Siellä he joutuvat luopumaan autosta. Iranin läpi matka jatkui salakuljettajien kyydissä, milloin mitenkään. Vuoristojen yli päädyttiin lopulta Turkkiin ja sieltä laivalla Ateenaan, Kreikkaan. Matkan ajan perhe eli salakuljettajien armoilla peläten henkensä puolesta.

Kreikkaan saavuttaessa perhe oli käyttänyt lähes kaikki rahansa. Khosron piti niellä ylpeytensä ja pyytää leipää ortodoksiselta kirkolta. Se oli perheensä elättämään tottuneelle miehelle kova paikka. Kreikassa perhe onnistui selviytymään joitakin kuukausia: Kohtelu oli kuitenkin huonoa ja tulevaisuus maassa vaikutti liiki mahdottomalta.

Keskusteltuaan ihmisten kanssa ja selvitettyään vaihtoehtoja, perhe kääntyi jälleen salakuljettajien puoleen. Heille hankittiin väärennetyt passit ja lentomatkat Ruotsiin. Ruotsista matka jatkui laivalla kohti Suomea, jonne saavuttuaan perhe hakeutui poliisiasemalle. Poliisi suhtautui tulijoihin asiallisesti ja ohjeisti heidät eteenpäin turvapaikanhakijoina. Poliisin asenne oli Khosrolle suuri yllätys.

Vuoden kestänyt pakomatka oli maksanut koko perheen omaisuuden, \$22000.

Nyt perhe odottaa maahanmuuttoviraston haastattelua vastaanottokeskuksessa. Joka kerta, kun vastaanottokeskukseen saapuu viesti, he toivovat sen olevan myönteinen oleskelulupapäätös. Lapset opiskelevat vastaanottokeskuksessa suomea.

Myös vanhemmat käyvät koulua. Isän suurimpana haaveena on saada tehdä töitä, elättää perheensä ja elää ilman jatkuvaa pelkoa itsensä ja perheenjäsentensä puolesta.

Päällimmäisenä on yhä pelko siitä, että perhe joutuisi palaamaan takaisin Afganistaniin.

"En halua valittaa, mutta nyt ymmärrän, että vain kuolema odottaa perhettämme Afganistanissa", Khosro sanoo.

• Keskustelkaa siitä, miltä tuntuisi jättää kaikki tuttu ja lähteä pakoon tietämättä minne päätyy.

• Antaisitteko perheen jäädä Suomeen? Oliko heillä mielestänne oikeus tulla Suomeen hakemaan turvapaikkaa?

• Millaisia ennakkoluuloja luulette heidän kohtaavan Suomessa?

KIINTIÖPAKOLAINEN – AFSIN

Pakolainen on henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Hänelle on voitu myöntää turvapaikka esimerkiksi YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen perusteella siksi, että hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun virasto UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka Suomi on vastaanottanut vuosittaisen pakolaiskiintiön puitteissa.

Afsin on alkuaan iranilainen, kurdilainen. Nuorena miehenä hänet lähetettiin sotaan Irakia vastaan. Vaimo ja tytär jäivät kotiin. Sodan aikana perheen kotitaloa pommitettiin ja Afsinin vaimo menehtyi. Tytär jäi isovanhempiensa hoitoon.

Afsin taisteli myöhemmin myös kurdivähemmistön asemasta Iranissa. Osa salaisen järjestön jäsenistä jäi kiinni, heitä kidutettiin ja teloitettiin valtion toimesta. Kidutuksen seurauksena ilmiannettiin muiden nimiä, vaikkei tämä aina edes taannut hengissä pysymistä.

"Aika paljon mun parhaita kavereita teloitettiin vankilassa myös kidutuksen jälkeen."

Afsin pakeni Irakin vuoristoon, josta jatkoi matkaansa länsimaiden hyökättyä Irakiin. Afsinille pakeneminen oli vastentahtoinen vaihtoehto - hän koki nyt taistelevansa ihmisoikeuksien puolesta. Afsin vietti 13 kuukautta pakolaisleirillä Turkissa, jonne Suomen valtion delegaatio saapui vuonna

1992 haastattelemaan häntä mahdollisena kiintiöpakolaisena. Afsin pääsi Suomen kiintiöön, joka oli tuolloin 500 henkilöä vuodessa.

Lopulta - sateisena lokakuun päivänä - Afsin saapui Helsinki-Vantaan lentokentällä, jossa häntä olivat vastassa Suomen Punaisen Ristin edustajat. Lentokentältä matka jatkui kohti Jyväskylää.

"Hetki seuraavana päivänä satoi niin paljon lunta, ettei näkynyt maata."

Afsin haki tyttärelleen oleskelulupaa heti Jyväskylään päästyään. Yhteydenpito perheeseen Iranissa oli pitkään haasteellista - puhelut olivat kalliita, eivätkä kirjeet aina menneet perille. Elämä kuitenkin jatkui - aivan kuten Afsin oli toivonutkin. Afsin meni uudestaan naimisiin.

Puolentoista vuoden jälkeen hän pääsi suomenkielen opetukseen ja sen jälkeen nopeasti myös työelämään.

”Mä oon aina ollut töissä ja maksanut veroa. Mutta tunnen syyllisyyttä siitä, että olen vienyt suomalaisen työpaikan. Jos taas en ole töissä, vien verorahat. Asenteet ovat sellaiset, valitettavasti.”

Viiden vuoden odottelun jälkeen Afsinin ja hänen tyttärensä tiet yhdistyvät perheenyhdistämisen kautta. ”Olin onnellinen, kun tyttäreni tuli Suomeen. Tytär on nyt jo 28-vuotias, työskentelee tavaratalossa ja on koko alueen kaunein tyttö, mun tyttö.”

Afsin asuu pääkaupunkiseudulla ja hänellä on vaimonsa kanssa kaksi lasta esikoistyttärensä lisäksi. Afsin on kouluttautunut lähihoitajaksi ja sairaanhoitajaksi: Hän on aina nauttinut työstään ja saanut siitä hyvää palautetta, vaikkei olekaan välttynyt ennakkoluuloilta.

Tällä hetkellä Afsin työskentelee vastaanottokeskuksessa sairaanhoitajana ja kokee taustastaan ja elämäkokemuksestaan olevan hyötyä tehtävässä: ”Olen viisikymppinen, mutta olen elänyt ainakin sataviisikymppisen elämän. Olen nähnyt niin paljon.”

Keskustelkaa siitä, miltä elämä pakolaisleirillä saattaa tuntua pakenemisen jälkeen.

- Kuvitelkaa miltä Afsinista tuntuu lapsen jäädessä kaukaiseen kotimaahan? Miltä viiden vuoden odottaminen tuntuu – entä jälleennäkeminen perheenyhdistämisen toteuduttua.
- Millaisia ennakkoluuloja Afsiniin on saattanut kohdistua Suomessa?
- Tulisiko teidän mielestänne Afsinin tuntoa syyllisyyttä suomalaisen työpaikan viemisestä? Luuletteko, että pakolaisiin kohdistuvat ennakkoluulot ovat olleet synnyttämässä Afsinin syyllisyyden tunnetta?

PALUUMUUTTAJA – INGRID

Paluumuuttaja on ulkomailta Suomeen muuttava ulkosuomalainen, joka on asunut pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen. Suomessa paluumuuttaja -käsitettä käytetään entisistä ja nykyisistä Suomen kansalaisista sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä eli inkerinsuomalaisista, joilla on suomalainen syntyperä.

Ingrid on kotoisin Neuvostoliitosta, nykyisen Viron alueelta. Lapsuuden perheeseen kuuluivat Ingridin lisäksi hänen vanhempansa ja muutama vuotta nuorempi pikkuveli. Ingridin perhe muutti Suomeen vuonna 1990 Mauno Koiviston toivotettua inkerinsuomalaiset paluumuuttajat tervetulleiksi. Ingrid olisi halunnut jäädä Viroon, kotiinsa, mutta inkerinsuomalainen äiti toivoi perheen muuttoa. Isä lähti edeltä etsimään töitä ja asuntoa – muu perhe muutti perässä muutamaa kuukautta myöhemmin.

Suomeen matkattiin täyteen pakatussa Ladassa M/S Georg Ots -laivalla.

Ladaan ja sen kattotelineelle oli sovitettu koko perheen omaisuus. Neuvostoliiton tullimiehet kävivät auton tarkkaan läpi ja synnin jälkeen kattotelineelle jäi vain pikkuveljen onki.

Kun Ingrid tuli Suomeen, hän pääsi tai "joutui" lasten kesäleirille. Ingrid ei osannut puhua suomen kieltä, eikä oikein ystävystynyt muihin leiriläisiin. Seuraavana kesänä Ingrid löysi seuraa, ja on vielä tänä päivänä ystävä leirillä tapaamansa tytön kanssa. Jotkut tavat kummastuttivat Ingridiä Suomessa, esimerkiksi kenkien riisuminen koulussa. Ingrid huomasi myös olevansa ainoa oppilas, joka nousi seisomaan vastatessaan opettajan kysymykseen. Vähitellen hän tottui.

90-luvun lama-aikana perheellä oli erittäin vähän rahaa ja Suomessa asuminen tuntui vaikealta. Virossa insinöörin koulutuksen saanut isä aloitti työt sikafarmilla. Myöhemmin hän siirtyi tehtäseen, mutta kun tehdas suljettiin, oli jälleen aika miettiä mistä saada uusia töitä. Ingridin vanhemmat riitelivät paljon.

Ingrid kävi nuoruudessaan läpi identiteettikriisejä, jotka johtuivat osittain siitä, että hän on kasvanut virolaisena Suomessa. Koska Ingrid on aina ollut suomalaisen näköinen, hän on kuullut, mitä ihmiset ajattelevat maahanmuuttajista.

Nyt Ingrid on 29-vuotias ja työskentelee vastaavana ohjaajana lasten ja nuorten vastaanottokeskuksessa. Hän on erittäin sanavalmis ja suhtautuu asioihin huumorilla. Ingrid uskoo, että Suomeen muuttaminen ja ulkopuolisuuden tunteen omakohtainen kokeminen ovat auttaneet häntä ymmärtämään, että asioita voi katsoa eri kannoilta.

Perhe vieraillee sukulaistensa luona Virossa melko usein. Ingridillä ei ole Suomessa inkerin-suomalaisia tai virolaisia ystäviä, eikä hän välttämättä koe sitä tarpeelliseksi. Ingrid kokee olevansa helsinkiläinen ja virolainen tai jotain siltä väliltä, mutta ei koskaan suomalainen.

Mieti mitä etua Ingridillä maahanmuuttajana on ollut sen seurauksena, että hän näyttää suomalaiselta? Onko asiasta saattanut olla joskus haittaa?

- Onko Ingrid ikuinen maahanmuuttaja? Milloin maahanmuuttajasta tulee suomalainen?